Knetterende Letteren
Het huistijdschrift van Luisterpunt
April 2018

Inhoudsopgave:

Op de Hoogte

- Luisterpunt viert feest!
- Een gesprek met Caroline Daemen
- Griet Op de Beeck schrijft het Boekenweekgeschenk
- De Prachtige Tachtig

Heerlijk ontspannend: ‘Karpathia’ van Mathias Menegoz

Heerlijk ontspannend: ‘Zoetbitter’ van Stephanie Danler

Een gesprek met sportjournalist Michel Wuyts over zijn boeken ‘Renners van nu’ en ‘Wuyts on the road’

Hedendaags: schuld en onschuld

- Deel 1: ‘Afscheid van Assisen: de processen die Vlaanderen schokten’ van Erwin Verhoeven
- Deel 2: ‘De onschuldige moordenaar’ van Michael Griesbach
- Deel 3: ‘Brief aan de paus’ van Mark Vangheluwe

Het Neusje van de Zalm: ‘De familie Mann: geschiedenis van een gezin’ van Tilmann Lahme

Historie. Historia. Vijf boeken over Parijs en Frankrijk

- Deel 1: ‘Ontredderde republiek: zoektocht naar de ziel van Frankrijk’ van Mia Doornaert
- Deel 2: ‘Het andere Parijs: stad van het volk’ van Luc Sante
- Deel 3: ‘De Franse intifada: de lange oorlog tussen Frankrijk en zijn Arabieren’ van Andrew Hussey
- Deel 4: ‘De schuilplaats’ van Christophe Boltanski
- Deel 5: ‘Ma vie en rose: een jaar in Frankrijk’ van Annemie Struyf

Vertel me een verhaal: ‘Dingen die we verloren in het vuur’ van Mariana Enriquez

Het hoorspel: ‘De Beethovencassettes’ van David McRobbie

Op de Hoogte

Luisterpunt viert feest!

Op zaterdag 19 mei zullen we het tienjarig bestaan van onze bibliotheek met z’n allen vieren in Muntpunt, op het Muntplein, dus naast de Koninklijke Muntschouwburg in Brussel, op tien minuten stappen van het Centraal Station. Er staan die zaterdag 19 mei vanaf drie uur meer dan een dozijn activiteiten op het programma. Over wie, wat en hoe gaan we het in het meinummer van Knetterende Letteren uitgebreid hebben, maar u vindt het volledige programma alvast op onze website. We lichten al een tipje van de sluier op van wat er die dag in mei allemaal te gebeuren staat: auteurslezingen voor jong en oud, onder andere van een van onze beste Vlaamse thrillerauteurs en ook een van Vlaanderens bekendste

dierenvriend; infostands van allerlei organisaties; een panelgesprek over het inlezen van boeken; een *blind speeddate* over boeken; een gesprek met de gewezen minister van cultuur die Luisterpunt boven het doopvont hield en met de huidige minister van cultuur, enzovoort, enzovoort… We sluiten af met een receptie en een dansfeest. U, uw familie en uw vrienden zijn van harte welkom. De toegang is gratis. Onder en naast het Muntplein bevinden zich betaalparkings. De treinreizigers onder ons kunnen op zaterdag 19 mei ten laatste om twintig voor drie samenkomen in de grote lokettenzaal van het Brusselse Centraal Station. Dan gaan we met z'n allen samen naar Muntpunt. Het gedetailleerde programma vindt u zoals gezegd op onze website en in het meinummer van Knetterende Letteren. Omwille van organisatorische redenen willen we vragen of u zich wilt inschrijven voor 5 mei. Dit kan op twee manieren: via het formulier op onze website ofwel via ons telefoonnummer: 02/423.04.11. Zonder u zijn we niet compleet! Graag tot in de blijde mei, ei, ei.

Een gesprek met Caroline Daemen

U kunt nu luisteren naar een gesprek tussen Caroline Daemen, lid van de Gebruikersraad van onze bibliotheek, en Saskia Boets, teamverantwoordelijke van de dienst Communicatie en Promotie. (…) Bent u geïnteresseerd in Bookshare? Weet dan dat een jaarabonnement 36 euro kost, maar omdat het eerste kwartaal van het jaar al voorbij is, kunt u zich nu inschrijven voor slechts 27 euro. U kunt dan tot eind december eindeloos veel boeken van Bookshare lezen. Als u 27 euro overschrijft op onze bankrekening BE 63 73 60 43 24 67 08 met de vermelding 'Bookshare' en uw lenersnummer, zal de uitleendienst van Luisterpunt u een e-mail sturen met de verdere procedure. Vervolgens kan u met een gebruikersnaam, een paswoord en een toegangscode de catalogus van Bookshare raadplegen en online boeken aanvragen. Voor meer informatie kunt u naar onze website surfen www.luisterpuntbibliotheek.be of u kunt onze uitleendienst contacteren per e-mail info@luisterpuntbibliotheek.be of telefonisch op het telefoonnummer 02 423 04 11.

Griet Op de Beeck schrijft het Boekenweekgeschenk

'Gezien de feiten'. Zo heet het nieuwste boek van Griet Op de Beeck. Met meer dan 700.000 verkochte boeken behoort ze tot de best verkopende hedendaagse Nederlandstalige auteurs. Ze brak door met haar debuutroman 'Vele hemels boven de zevende', die binnenkort verfilmd wordt. Daarna schreef ze nog: 'Kom hier dat ik u kus', 'Gij nu' en 'Het beste wat we hebben'. Dit jaar was haar boek 'Gezien de feiten' het Boekenweekgeschenk. Dat betekent dat boekenliefhebbers tijdens de Boekenweek, die liep van 10 tot 18 maart, bij aanschaf van ten minste 12,50 euro aan boeken het boek van Griet Op de Beeck er gratis bovenop kregen en dit in alle Vlaamse en Nederlandse boekhandels. In 'Gezien de feiten' vertelt Griet Op de Beeck het verhaal van Olivia, een vrouw van 71. Alles wordt anders voor Olivia als de man met wie ze heel lang getrouwd was sterft. In een ontwapenende weigering om zich te gedragen naar de wens van anderen of naar het traditionele beeld van wat ouderen zouden moeten doen, gaat ze op zoek naar een zinvolle manier om haar bestaan vorm te geven. (…) Griet Op de Beeck. Gezien de feiten. Speelduur: 2:45. Boeknummer: 25655. 3 braillebanden. Boeknummer: 17021.

De Prachtige Tachtig

Dit is de laatste aflevering van 'De Prachtige Tachtig', waarin honderd Vlaamse boekhandelaren tachtig spraakmakende boeken hebben uitgekozen die men volgens hen gelezen moet hebben.

‘Het achterhuis’ van Anne Frank. Van 12 juni 1942 tot 1 augustus 1944 hield Anne Frank een dagboek bij. Zij schreef haar teksten alleen voor zichzelf, tot ze in de lente van 1944 op radio Oranje de minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen in ballingschap, Bolkestein, hoorde spreken. Hij zei dat na de oorlog alle getuigenissen van het lijden van het Nederlandse volk onder de Duitse bezetting verzameld en openbaar moesten worden gemaakt. Als voorbeeld noemde hij onder andere dagboeken. Onder de indruk van deze redevoering besloot Anne Frank na de oorlog een boek te publiceren. Haar dagboek zou daarvoor als basis dienen. In maart 1945 stierf Anne Frank op vijftienjarige leeftijd in het concentratiekamp Bergen-Belsen. De enige overlevende van de familie, Otto Frank, zorgde ervoor dat het dagboek van zijn dochter toch gepubliceerd werd. In 1947 verscheen ‘Het Achterhuis’. Het is sindsdien een van de meest gelezen boeken ter wereld. Het is in meer dan dertig landen vertaald en er zijn meer dan zestien miljoen exemplaren van verkocht. Eén enkele Anne Frank ontroert ons meer dan de ontelbaren die net zo leden als zij, maar wier beeld in de schaduw is gebleven. Misschien moet dat ook zo zijn: als we het leed van alle mensen moesten en konden meelijden, zouden we niet kunnen leven. (…) ‘Het achterhuis’ van Anne Frank. Speelduur: 12 uur. Boeknummer: 2597. 12 braillebanden. Boeknummer: 37057.

‘Geheime kamers’ van Jeroen Brouwers. ‘Geheime kamers’ is een grote roman over geheime liefdes, huwelijksbedrog en huwelijksbederf. En over hypocrisie en verraad gevolgd door vergelding. In filmische scènes ontrolt zich een merkwaardig drama, waar aan het slot alle betrokkenen zich kunnen afvragen: wat waren nu eigenlijk precies de gebeurtenissen die hiertoe geleid hebben? En: is er in werkelijkheid eigenlijk wel 'iets' gebeurd? (…) ‘Geheime kamers’ van Jeroen Brouwers. Speelduur: 15 uur. Boeknummer: 10893. 14 braillebanden. Boeknummer: 35597.

‘Kafka op het strand’ van Haruki Murakami. Kafka Tamura loopt op zijn vijftiende verjaardag van huis weg om te ontsnappen aan de sombere voorspellingen van zijn onmogelijke vader. Zijn reis voert hem naar een vreemde stad, waar hij de oude man Nakata ontmoet die met katten kan spreken. Er wordt een brute moord gepleegd, maar de identiteit van zowel dader als slachtoffer is een groot raadsel. (…) ‘Kafka op het strand’ van Haruki Murakami. Speelduur: 20 uur. Boeknummer: 17059. 40 braillebanden. Boeknummer: 33910.

‘De correcties’ van Jonathan Franzen. ‘De correcties’ is Jonathan Franzens alom bejubelde meesterwerk over de oude Enid en Alfred Lambert en hun drie kinderen Denise, Gary en Chip, die moeite hebben zich te ontworstelen aan de invloed van hun ouders. Denise is als eigenaar van een bekroond restaurant weliswaar maatschappelijk geslaagd, maar gescheiden en ongelukkig in de liefde. Gary, getrouwd en vader van drie kinderen, lijkt een succesvolle suburb-bewoner, maar hij lijdt aan de ziekte van de geslaagde man: hij vindt niets van wat hem vroeger plezier bracht nog de moeite waard. Het slechtst is Chip eraan toe. Aan zijn ooit veelbelovende universitaire loopbaan is door een seksschandaal een einde gekomen, en nu probeert hij zijn net afgeronde scenario aan een filmproducent te verkopen. Als hij bij toeval de echtgenoot van zijn minnares ontmoet komt hij terecht in een maalstroom van hilarische en volstrekt onvoorspelbare gebeurtenissen. Intussen probeert Gary het familiekapitaal van zijn dementerende vader te behoeden voor totaal verval en gaan de oude Enid en Alfred hun noodlot tegemoet op een cruiseschip. Jonathan Franzen geeft met ‘De correcties’ een hilarische en overrompelende visie op de ziel van de westerse maatschappij. Nu al kan het boek, waarvoor Jonathan Franzen de *National Book Award* kreeg, met recht

een van de grote romans van de 21ste eeuw worden genoemd. (…) ‘De correcties’ van Jonathan Franzen. Speelduur: 26 uur. Boeknummer: 5743.

‘De eenzaamheid van de priemgetallen’ van Paolo Giordano. Deze roman gaat over een bijzondere vriendschap tussen Alice en Mattia. De zevenjarige Alice moet van haar vader elke dag tegen haar zin naar de skiles. Op een mistige ochtend zondert zij zich af van haar skiklasje en besluit ze de afdaling alleen te maken, maar ze komt ten val en raakt voor de rest van haar leven verlamd aan een been. Mattia is de helft van een tweeling. Hij is hyperintelligent; zijn zusje Michela is zwakbegaafd. Als de tweeling wordt uitgenodigd voor een verjaardagspartijtje, schaamt Mattia zich bij voorbaat voor het gedrag van Michela en hij besluit om haar op een bank in het park achter te laten met de opdracht dat ze daar op hem moet wachten. Als hij terugkomt is zijn zusje verdwenen en zij wordt nooit meer teruggevonden. Op de middelbare school kruisen de levens van Alice en Mattia elkaar en er ontstaat een merkwaardige vriendschap. Ze voelen zich vanaf de dag van hun ontmoeting verbonden, maar merken al snel hoe moeilijk het is om wezenlijk contact met elkaar te krijgen. ‘De eenzaamheid van de priemgetallen’ is het aangrijpende verhaal van een bijzondere vriendschap dat de lezer vanaf de eerste pagina in zijn greep houdt, en een grandioos debuut waarmee Paolo Giordano blijk geeft van een scherp inzicht in de complexe menselijke psyche. (…) ‘De eenzaamheid van de priemgetallen’ van Paolo Giordano. Speelduur: 7 uur. Boeknummer: 16872. 14 braillebanden. Boeknummer: 33045.

‘Een kleine geschiedenis van bijna alles’ van Bill Bryson. In 'Een kleine geschiedenis van bijna alles' onderneemt Bill Bryson zijn meest avontuurlijke reis tot nu toe: die door het leven zelf. Met hetzelfde enthousiasme en dezelfde nieuwsgierigheid als waarmee hij vele landen op de wereld bezocht en beschreef, legt hij nu de geschiedenis van het leven op aarde vast. Al zijn hele leven heeft Bryson zich afgevraagd of het mogelijk was de essentiële onderwerpen van belangrijke wetenschappen als geologie, scheikunde, paleontologie en astronomie, waarin de geheimen van het leven besloten liggen, op een duidelijke en spannende manier op te schrijven. Het resultaat van deze jarenlange obsessie is dit boek, waarin Bryson deze ingewikkelde zaken niet alleen ontsluiert maar ze ook op heldere, spannende en meeslepende wijze beschrijft.
Hoe kunnen ze weten hoe en wanneer het heelal begon en hoe het was toen het begon? Hoe weten ze wat er zich in een atoom afspeelt? En dan nog de vraag - misschien wel bovenal - hoe kan het dat wetenschappers vaak van alles lijken te weten, maar nog steeds geen aardbeving kunnen voorspellen of ons zelfs maar vertellen of we een paraplu moeten meenemen naar de races van volgende week woensdag? (…) ‘Een kleine geschiedenis van bijna alles’ van Bill Bryson. Speelduur: 21 uur. Boeknummer: 2236. 42 braillebanden. Boeknummer: 33808.

Heerlijk ontspannend: ‘Karpathia’ van Mathias Menegoz

Het boek 'Karpathia' van de Franse schrijver Mathias Menegoz speelt zich af in Wenen in de maand november van het jaar 1833. Graaf Alexander Korvanyi zit in een etablissement te mijmeren over zijn promotie als drie beschonken officieren binnenstrompelen. Ze beledigen de jonge Oostenrijkse barones, Cara von Amprecht, waar de graaf een zomerliefde mee had. Een duel volgt, onmiddellijk nadat Alexander Cara ten huwelijk heeft gevraagd en haar heeft beloofd het leger te verlaten. Alexander, die het duel overleeft, vertrekt samen met Cara naar het kasteel van zijn voorvaderen aan de grenzen van het keizerrijk. Na een lange reis komen ze aan in Transsylvanië, een streek bevolkt door Magyaren, Saksen en Vlachen.

In de verschillende dorpen wordt Hongaars, Duits of Roemeens gesproken. Elke gemeenschap kent haar eigen godsdienst en rechtspraak. Het feodaal stelsel is er nog steeds van kracht en misdaden uit het verleden worden door sommigen zelfs verheerlijkt. Het gebied is een kruitvat, een explosief mengsel van onrecht, oude veten, smokkelhandel, kneedbaar volksgeloof en dromen van een nieuwe tijd. Alexander en Cara krijgen te maken met een hele reeks conflicten die veel verder gaan dan het beheer van een groot landgoed dat lange tijd is overgelaten aan rentmeesters. Zo raken ze verzeild in het onduidelijke grensgebied van macht en misdaad. 'Karpathia' werd bekroond met de ‘Prix Interallié’. (…) Mathias Menegoz. Karpathia. Speelduur: 23 uur. Boeknummer: 25472.

Heerlijk ontspannend: ‘Zoetbitter’ van Stephanie Danler

Je ontwikkelt een smaak. Je smaakpalet wordt een plek op je tong waar je registreert. Waar je woorden creëert voor de sensaties in je mond. Eten wordt een op taal gebaseerde kunstvorm. Je zult nooit meer simpelweg eten. Tijdens de benauwde zomer van 2006 laat de 22-jarige Tess haar alledaagse, provinciale leven achter zich en vertrekt naar New York voor een nieuwe start. Als plattelandskind is Tess niet opgewassen tegen de losgeslagen levensstijl van de schreeuwerige New Yorkers. Ze huurt een kamer in Brooklyn en slaagt erin een baan te vinden als assistent-kelner bij een befaamd restaurant in Manhattan. Tess sleept je mee door het chaotische, slopende, fascinerende horecaleven waar ze in belandt, tegen het decor van het genadeloze, rumoerige New York. Ze leert over oesters, champagne, bourgondische omgangsvormen en het nachtleven dat begint na sluitingstijd. Net op het moment dat ze de smaak te pakken krijgt, raakt ze verstrikt in een ingewikkelde maar verleidelijke driehoeksverhouding met een ingetogen, bloedmooie barman en een oudere collega aan wie Tess zich vastklampt als een kind aan haar moeder. ‘Zoetbitter’ van de jonge Amerikaanse schrijfster Stephanie Danler is een zintuiglijke roman over verlangen, smaak en wat er overblijft na ontnuchtering. Maar boven alles is dit een verhaal over ervaringen: zoet én bitter. (…) Stephanie Danler. Zoetbitter. Speelduur: 12 uur. Boeknummer: 25539. 14 braillebanden. Boeknummer: 16762.

Een gesprek met sportjournalist Michel Wuyts over zijn boeken ‘Renners van nu’ en ‘Wuyts on the road’

Het nieuwe wielerseizoen is van start gegaan. De rennerstruien zijn gewassen, de koersfietsen gepoetst, want daar komen de grote klassiekers, met vooral de Ronde van Vlaanderen, de hoogdag der hoogdagen. Honderdduizenden Vlamingen zullen weer aan de radio en de televisie zijn vastgekluisterd. Tom Boonen zit niet meer in het peloton, maar achter de schermen is alvast een heel andere figuur op post gebleven: de onvolprezen tv-commentator Michel Wuyts. In de loop van de jaren is Michel uitgegroeid tot dé wielerverslaggever van de openbare omroep. Hij wordt geprezen om zijn deskundigheid en zijn taalvirtuositeit. Om zijn enthousiasme ook. Alle wielerliefhebbers herinneren zich de legendarische uitroep van Michel, toen Tom Boonen in 2005 naar de wereldtitel spurtte: ‘Tommeke, Tommeke, Tommeke, wat doe je nu?’ Het is een feest om naar Michel Wuyts te luisteren. Elk jaar zit hij zowat honderd dagen in de commentaarcabine, meestal geflankeerd door de al even onvolprezen José De Cauwer. ‘Ik ben getrouwd met De Cauwer,’ zei Wuyts ooit, ‘en ik mag gewagen van een geslaagd huwelijk.’ We hebben in onze collectie twee Daisy-boeken van Michel Wuyts: ‘Renners van nu: wielerportretten’ en ‘Wuyts on the road’. Het boek ‘Renners van nu’ bevat portretten van de opmerkelijkste renners uit het peloton. Wuyts is een groots verteller met een ongeëvenaard gevoel voor lyriek. De sporters worden

in een context geplaatst: die van hun familie (zoals bijvoorbeeld Wellens en Planckaert) of hun land (zoals de Colombiaan Santiago Botero, die opgroeide tegenover de villa van de beruchte familie Escobar). Oog voor detail kenmerken zowel zijn commentaar- als zijn schrijfstijl. Hij kan zowel meegaan in de heroïek van de sport (Mario 'Il Magnifico' Cipollini) als inzicht verschaffen in de keerzijde van de roem (José Maria Jimenez: de 'sombere torero'). (…) 'Wuyts on the road' is een eigenzinnig dagboek waarin Michel Wuyts ons een blik achter gesloten deuren gunt en ook in moeilijke thema's zijn hart opent. Wat vertrouwt Sven Nys een reporter toe op nieuwjaarsdag? Hoe draait een hondse ervaring op het Belgisch kampioenschap veldrijden toch uit op een zinderende apotheose? Waarom spreekt mevrouw Valverde meer tot de verbeelding dan haar belaagde man? Wuyts vertelt hoe autorijden naast rallywereldkampioen Sébastien Loeb een bijna-doodervaring tastbaar maakt. Hij legt uit waarom de blik van Stijn Devolder aan de vooravond van de Ronde van Vlaanderen veel meer vertelt dan een live-interview, en hoe een hoeragesprek met Tom Boonen na Parijs-Roubaix toch een gemiste kans wordt. Waarom is de Tour de hel en de Vuelta de hemel, en hoe komt het dat de viering van Eddy Merckx een fan van tweeënvijftig toch weer week maakt? Waarom blijft het becommentariëren van een sprint trapezewerk? En waarom is deze volbloed wielerverslaggever een langeafstandloper geworden? Wuyts ervaart aan den lijve hoe uitdroging na twee uur hardlopen een mens tot waangedachten drijft en hoe een gezellige duurloop aan de boorden van de Adriatico de marathongedachte doet opborrelen. 'Wuyts on the road' is een menselijk verhaal van passie en hoop, van ontgoocheling en geluk. Wuyts ontroert, Wuyts verrast, in een vaak prettig gestoorde stijl. (…) Zoveel is intussen zeker: Michel Wuyts is een bezige bij. Toch vond hij nog de tijd om uitvoerig te praten met Knetterende Letteren. Hij wordt geïnterviewd door een man wiens stem intussen ook wel vertrouwd in de oren klinkt: Bert Vereycken. (…) Michel Wuyts. Renners van nu: wielerportretten. Speelduur: 8 uur. Boeknummer: 4468. Wuyts on the road. Speelduur: 8 uur. Boeknummer: 18982.

Hedendaags: schuld en onschuld

Deel 1: 'Afscheid van Assisen: de processen die Vlaanderen schokten' van Erwin Verhoeven

Sinds 2016 is het assisenproces de facto afgeschaft in ons land. Het Hof van Assisen bestaat nog wel en zal af en toe nog een uitzonderlijk wrede zaak behandelen. Maar in de praktijk zullen bijna alle misdaden, ook moord en doodslag, nu gewoon voor de correctionele rechtbank worden bepleit. Gedaan met de volksjury, gedaan met de emotionele pleidooien van advocaten als Jef Vermassen, Sven Mary, Filip Van Hende, Walter Van Steenbrugge, Piet en Nina Van Eekhaut e.a. Journalist Erwin Verhoeven volgde vele jaren tientallen assisenprocessen in Vlaanderen. In zijn boek 'Afscheid van Assisen' verzamelt hij de verhalen van de meest gedenkwaardige zaken: de babymoordenaar Kim De Gelder, de zwarte weduwe van Leuven, de lustmoordenaar van Britta Cloetens, het monster van het Waasland… Processen die Vlaanderen schokten, toen assisen nog bestond. (…) Erwin Verhoeven. Afscheid van Assisen: de processen die Vlaanderen schokten. Speelduur: 12 uur. Boeknummer: 25542.

Deel 2: 'De onschuldige moordenaar' van Michael Griesbach

De tv-serie 'Making a murderer' is gebaseerd op dit boek: 'De onschuldige moordenaar' van Michael Griesbach. In 1985 werd de Amerikaan Steven Avery verdacht van en veroordeeld voor de aanranding en verkrachting van Penny Beerntsen. Nadat DNA-onderzoek intrede

heeft gedaan, blijkt dat niet hij maar een ander de dader was. Geblunder van de politiechef en anderen, die in een soort tunnelvisie weigerden om andere verdachten te onderzoeken. Maar vrij kort na zijn vrijlating wordt een jonge journaliste eerst als vermist gemeld en later dood aangetroffen. Steve Avery was de laatste met wie zij contact had gehad. Nu wordt hij wegens moord veroordeeld. 'De onschuldige moordenaar' van Michael Griesbach is een verbijsterend verhaal. Een onderzoek naar de gang van zaken wees geen schuldigen aan voor het geblunder, maar weet het aan slechte communicatie. Naar de mening van de schrijver was er wel degelijk sprake van het opzettelijk negeren van ontlastend bewijsmateriaal en van aanwijzingen die naar een bekende zedendelinquent wezen. Een boeiend beschreven verontrustend true-crime verhaal, dat slechts een van de paar honderd dwalingen belicht die dankzij DNA-onderzoek aan het licht kwamen. (…) Michael Griesbach. De onschuldige moordenaar. Speelduur: 11 uur. Boeknummer: 25608.

Deel 3: 'Brief aan de paus' van Mark Vangheluwe

In 'Brief aan de paus' beschrijft Mark Vangheluwe hoe zijn oom Roger, de bisschop van Brugge, hem jarenlang misbruikte. Het is bikkelharde lectuur. De feiten zelf, de geheimhouding ervan, de pijn en de verwerking: het koste Mark Vangheluwe tijd om te beschrijven wat hij heeft meegemaakt. Vooral de kilte, tot vandaag, van de katholieke kerk blijft hem hoog zitten. Vandaar dat hij elk hoofdstuk begint met: 'Beste paus'. Na zijn verplichte aftreden in 2010 trok Roger Vangheluwe zich terug 'in het verborgene'. Zij het dat de gevallen bisschop van Brugge op VT4 nog eenmaal zijn 'relatietje' kwam goedpraten. De publieke opinie schreeuwde moord en brand. Maar voor het Vaticaan bleef Roger Vangheluwe priester en bisschop. Hij verscheen ook nooit voor een rechter. In De Standaard zei de Brugse procureur Berkvens daarover: 'We hebben er bij de slachtoffers nooit op aangedrongen alle technische details te geven, omdat al snel bleek dat de feiten toch verjaard waren. Was er sprake van verkrachting? Niet zoals wij het ons voorstellen. Hij masturbeerde de kinderen. Zij waren soms naakt. Zelf is Vangheluwe nooit naakt geweest. Hij heeft zichzelf ook nooit laten aanraken.'. Alsof dat niet erg genoeg was. Destijds bleef de familie van Mark Vangheluwe een paar keer per jaar bij 'nonkel' logeren. Zo ook op een paaszaterdag begin jaren zeventig. 'Ik was vijf of zes', schrijft Mark Vangheluwe. Marks oudere broer Bart werd in bed gestopt bij de priester, zijn dooppeter. Plots was zijn broer in alle staten, haast hysterisch. 'Ik slaap niet meer bij hem en daarmee basta.' Waarop nonkel, lacherig: 'Laat ik stinkende scheten misschien, snurk ik of stinken mijn voeten te veel?' Mark nam de plaats van zijn grote broer in. Eerst een kruisje van vader en moeder, dan van nonkel. En het avondgebedje: 'Heilige engel aan mijn zij, bewaar uw kind en bid voor mij.' Die nacht hijgde de grote, forse nonkel in de nek van kleine Mark. Hij likte de kleuter, kleedde hem uit, greep hem bij zijn piemel, stak zijn vinger tussen zijn billen. Het kind zweeg. 'Beste paus, u moet toch vaststellen dat ik nog jong was, bitter jong, nog geen woorden had geleerd om me uit te drukken en niet wist wat me overkwam.' Later moest Mark in de kapel naakt voor het beeld van de gekruisigde Christus staan en zweren op God dat hij nonkel nooit zou verraden. Het misbruik bleef duren. 'Ik kan u wel meer vertellen, beste paus, in geuren en kleuren als het moet, over wat zich precies afspeelde. Hij bereed me als een hete hond of als een bronstige beer, als het monster van God en consorten. De duivel in volle actie, pik vooruit tot de dierlijke drift over was.' Op zijn achttiende werd Mark nog altijd misbruikt door nonkel, inmiddels bisschop. In – echt waar – café 'Klein Rome' leerde hij zijn lief kennen, nu zijn vrouw – zijn 'koningin'. Zij maakte hem duidelijk dat dit niet kon. Mark vertelde het zijn vader. Die ging verhaal halen bij zijn broer. De bisschop was woedend. Dat het neef Mark was die hém in bekoring had gebracht. Dat het uitgesloten was dat de feiten naar buiten zouden komen. In het Latijn: non plus ultra. Tot hier en niet verder. Dus moest er worden gezwegen. Zo hield nonkel de hele familie in zijn greep. Zelfs de 'koningin'. Nonkel moest en zou haar huwelijk met Mark inzegenen. En ook hun kinderen dopen, met 'diezelfde smerige handen'. De vernedering stopt pas in 2010. Toen ontfutselde hij nonkel een

bekentenis die hij stiekem op band opnam. Meteen viel het doek voor een hoogst ongepast ‘relatietje’. (…) Mark Vangheluwe. Brief aan de paus. Speelduur: 6 uur. Boeknummer: 25648. 7 braillebanden. Boeknummer: 17020.

Het Neusje van de Zalm: ‘De familie Mann: geschiedenis van een gezin’ van Tilmann Lahme

Wat de Windsors zijn voor Engeland, schreef literatuurcriticus Marcel Reich-Ranicki ooit, zijn de Manns voor de Duitsers, 'althans voor de intellectuelen onder hen'. Thomas Mann was niet alleen schrijver, maar ook pater familias van een kroostrijk gezin. En wat voor een gezin. De gedetailleerde familiekroniek van Tilmann Lahme is als een filmscenario met de meest onwaarschijnlijke wendingen. ‘The amazing family’. Zo werden ze genoemd. Het lijkt wel de familie Von Trapp. Het gezin van de Duitse Nobelprijswinnaar voor de Literatuur Thomas Mann, die leefde van 1875 tot 1955, heeft inderdaad wat weg van de zingende Oostenrijkers. En dan hebben we het niet alleen over de talrijke kroost. Net als de Von Trapps zijn de Manns hun vaderland ontvlucht voor de nazi's en in de VS gaan wonen, waar ze optraden. Geen ‘Sound of music’ voor de Manns, maar boeken, lezingen en colleges. ‘Amazing’ is eigenlijk een mager woord voor het verknipte gezin van de Duitse schrijver die al in de jaren twintig dankzij ‘De Buddenbrooks’ en ‘De toverberg’ internationaal aanzien had. Dat blijkt uit het boek ‘De familie Mann’ van de Duitse cultuurwetenschapper Tilmann Lahme, een boek dat levert wat de titel belooft: de geschiedenis van een gezin, het chronologisch opgebouwde levensverhaal van Thomas en Katia Mann en hun zes kinderen, Erika, Klaus, Golo, Monika, Elisabeth en Michael. Tilmann Lahme verwezenlijkt een *tour de force*: hij schuift de biografieën van acht mensen in elkaar en poogt er een consistent vloeiend verhaal van te maken. Hij put gretig uit brieven en dagboeken, ook onontgonnen bronnen - en dat levert parels op, want de Manns hebben allemaal scherpe pennen. Dit boek is een werveling van gebeurtenissen, gedreven door de internationale erkenning van Thomas en door de gebeurtenissen in Duitsland. Politiek loopt als een rode draad door het groepsportret. De apolitieke conservatieve Thomas Mann, die een bewonderaar van het keizerrijk was, loopt na de Eerste Wereldoorlog maar moeizaam warm voor de nieuwe Duitse democratie van Weimar. Enkele jaren later keert hij zich eerst vrij discreet en dan fel tegen Hitler, die zijn vaderland ten gronde richt. Hij twijfelt lang voor hij zich radicaal uitspreekt, tot ergernis van zijn geëngageerde oudste kinderen. In 1936 wordt hij *ausgebürgert*, zijn nationaliteit ontnomen, een jaar later mogen zijn boeken in Duitsland niet meer verkocht worden. Goebbels wil dat Mann doodgezwegen wordt. In ballingschap, eerst in Zwitserland, later in de VS, worden de Manns bijna mascottes van de ballingschap. Ze voeren campagne tegen de dictatuur. Ondertussen verlopen de schoolcarrières en de liefdeslevens van de kinderen chaotisch. De meeste zonen en dochters lijken verwende nesten. Klaus, Erika en Golo worstelen net als hun vader met hun homo- of biseksualiteit, maar beleven ze relatief openlijk. En ze hebben allemaal een gat in hun hand. Moeder Katia, een nuchtere vrouw van rijke Joodse afkomst die de familie als een bedrijf bestiert, wordt constant overspoeld met bedelbrieven. Het familiekapitaal, het geld van de Nobelprijs van 1929, de royalty's en het Amerikaanse mecenaat komen goed van pas - ook om bijvoorbeeld de drugsverslaving van Klaus te financieren. Tragisch is hoe bijna alle Manns voor een leven in de kunst kiezen. Hun familienaam opent deuren, maar creëert evengoed verwachtingen. De jongsten gaan voor muziek; Klaus, Erika en Golo ambiëren het schrijverschap en hengelen naar erkenning van hun vader, een verlangen dat gedoemd is om gefnuikt te worden, want de Tovenaar - dat is zijn koosnaam in de familie - is niet de hartelijkste pater familias. Het verhaal wordt alleen maar pikanter als je weet dat zowel de vader als de kinderen meedogenloos autobiografische elementen in hun fictie verwerken. Thomas heeft bovendien lievelingskinderen, en laat dat ook duidelijk aan de anderen blijken. Toch is het beeld dat door de veelvuldige perspectieven in dit boek ontstaat, niet zwart-wit, maar grijs - Thomas en Katia tonen zich bezorgde, gulle ouders, zelfs nog als hun kinderen al volwassen zijn. Over

de zelfmoord van Klaus in 1949 doen ze er dan weer het zwijgen toe. Het is niet de enige persoonlijke tragedie die ze moeten verwerken, ook andere kinderen ontsporen. Wat vooral bijblijft, is de ontreddering, de ontworteling die de ballingschap met zich meebrengt. De rusteloosheid ook; er wordt in dit boek wat afgereisd. 'Where I am, there is Germany' had de vader in 1938 bij zijn aankomst in de VS trots gezegd. Hij was de drager van de echte Duitse cultuur. Dat is een zware last die ook zijn kinderen torsten. 'Men zal later boeken over ons schrijven', noteerde Klaus al in 1936. Die voorspelling is bewaarheid. Tilmann Lahme speelt in zijn boek 'De familie Mann' gelukkig niet de speurder, de vrederechter, noch de psychiater; hij beschrijft nuchter, citeert gepast en laat interpretatie en oordeel aan de lezer over. Het verhaal is op zich al *amazing* genoeg. (…) Tilmann Lahme. De familie Mann : geschiedenis van een gezin. Speelduur: 20 uur. Boeknummer: 25408. 27 braillebanden. Boeknummer: 42911.

Historie. Historia. Vijf boeken over Parijs en Frankrijk

Deel 1: 'Ontredderde republiek: zoektocht naar de ziel van Frankrijk' van Mia Doornaert

Frankrijk is ziek. Opiniemaker Mia Doornaert van De Standaard stelt in haar boek 'Ontredderde republiek' de diagnose. Nu nog de remedie. Het gaat niet goed met Frankrijk. Onze zuiderburen maken een kanjer van een collectieve depressie door. Dat schrijft Mia Doornaert en zij kan het weten, want de francofiele barones kent het land als haar broekzak. Een slepende kwaal vraagt om een grondige anamnese en dus is de auteur voor 'Ontredderde republiek' onvervaard de Franse geschiedenis ingedoken. Een natie bestaat niet uit dorre feiten en cijfers, het is een verhaal, wist Ernest Renan al, en dat verhaal wordt hier met verve verteld. Hoe de Franse staat een in Parijs bedachte droom was die werkelijkheid is geworden. En hoe deze artificiële constructie, opgetrokken uit een mozaïek van volkeren, talen en tradities, het schopte tot navel van de beschaafde wereld en baken van de mensheid. Tussen de bedrijven door worden een paar hardnekkige misverstanden de wereld uit geholpen. Nee, het was niet zo dat de Franse Revolutie een vermolmd feodaal regime de laatste klap toebracht, want Frankrijk was in 1789 juist het meest ontwikkelde land van Europa. Het mooie liedje van *liberté, égalité, fraternité* was overigens snel uitgezongen. De veelgeprezen Revolutie verzonk in Terreur, verslond haar eigen kinderen, mondde uit in het corrupte Directoire en eindigde met de politiestaat van Napoleon. De immense voetafdruk die keizer Bonaparte in Europa en ver daarbuiten heeft nagelaten, wordt uitgebreid opgemeten. Zijn erfenis werkt tot op heden door. Dat heden steekt bijzonder pips af tegen het roemrijke verleden, want sinds de twintigste eeuw is het grondig bergaf gegaan met de bakermat van de mensenrechten en de Verlichting. De traumatische capitulatie van 1940, de ontmanteling van het koloniale rijk en de oorlog in Algerije hebben diepe wonden geslagen, maar ook mei '68 heeft het imago van Frankrijk geen goed gedaan. Om nog maar te zwijgen van het presidentschap van Mitterrand, een machiavellistische opportunist die met alle winden meewaaide en daar nog mee wegkwam ook. Of om zijn eigen vrouw te citeren: 'In het paar dat we zijn ben ik de socialist. François is mitterrandist'. Onder zijn twee ambtstermijnen is het vertrouwen in het politieke bedrijf helemaal zoekgeraakt en sindsdien gaat het van kwaad tot erger. Maar de ultieme doodsteek kwam van buitenaf, van de Duitse eenmaking, die definitief afrekende met de hoofdrol van de Fransen op het wereldtoneel. Het boek besluit met een korte terugblik op een lange geschiedenis van terreur. Nee, weet Doornaert, de aanslagen zijn niet het werk van lone wolves, en ja, ze hebben alles met de islam te maken. Voor het eerst in zijn geschiedenis wordt dit immigratieland bij uitstek

geconfronteerd met een groep die het verdomt om zich in het gemeenschappelijke verhaal in te schrijven. Dat laatste is natuurlijk geen exclusief Frans probleem. En ondanks alle ellende is en blijft *la douce France* een fantastisch land, besluit ze in een onvervalste liefdesverklaring. Tussendoor worden oude kwalen gedetecteerd en vingers op zere wonden gelegd. We vernemen waar het diepgewortelde staatsdirigisme vandaan komt, waarom het liberalisme in Frankrijk nooit voet aan de grond heeft gekregen en waarom dat volgens de auteur een slechte zaak is. De halve Europese geschiedenis wordt uit de kast gehaald om de heersende anti-Europese gevoelens te verklaren. En de diagnose is duidelijk, maar een pasklare remedie is er niet. Zelfs dokter Doornaert weet geen raad. Het land is aan grondige hervormingen toe, maar die botsen steevast op een vastgeroeste mentaliteit, een loodzware bureaucratie en machtige vakbonden. ‘Ontredderde republiek’ is royaal gestoffeerd met de *petites phrases* en *bons mots* waar de Fransen het geheim van bezitten, en het boek wemelt van de citaten en anekdotes. Wist u dat Chirac ooit als matroos aanmonsterde op een morsig vrachtschip en kapitein op de grote vaart wilde worden? Dat SOS Racisme en het fameuze handje met *Touche pas à mon pote* zijn bedacht door de spindoctor van het Elysée? Dat diezelfde mannetjesmaker de bedenker is van het fameuze *'Et alors?'*, dat Mitterrand uitsprak toen het bestaan van zijn buitenechtelijke dochter Mazarine aan het licht kwam? (…) Mia Doornaert. Ontredderde republiek: zoektocht naar de ziel van Frankrijk. Speelduur: 10 uur. Boeknummer: 25610.

Deel 2: ‘Het andere Parijs: stad van het volk’ van Luc Sante

De eerste kennismaking met Parijs stelde Jean-Jacques Rousseau teleur: "Ik had me een prachtige grote stad voorgesteld, maar ik zag slechts smerige, stinkende stegen, lelijke zwarte huizen, een stank van vuiligheid en armoede. Ik voel nu nog de weerzin." Honoré de Balzac toonde zich wat later al even geschokt: "Onthutsend is het algemeen voorkomen van de Parijse bevolking: bleek, gelig, getaand. Is Parijs niet een weidse akker, onophoudelijk in beweging door een storm van belangen, waaronder een oogst van mensen wervelt, op wie de dood het vaker heeft gemunt dan elders en die steeds weer even verkrampt worden herboren, wier verwrongen gezichten via alle poriën de mentaliteit, de begeerten, de giften uitzweten waarvan hun hersenen doordrenkt zijn?" In zijn boek ‘Het andere Parijs’ frequenteert de Belgische Amerikaan Luc Sante de *quartiers* die onder de *boulevards* en de *HLM's* verdwenen zijn. Hij heeft een boon voor de kleine lieden: van voddenrapers tot prostituees, van misérables tot chanteuses. Al flanerend zoekt en vindt hij de ziel van de stad. Waar Vincent van Gogh in 1886 zijn ezel opzette om ‘Aan de rand van Parijs’ te schilderen ligt nu de *périphérique* en verprutst de hoogbouw van de *banlieue* de horizon. Het rommelige niemandsland op het schilderij lag toen aan de tolmuren van de lichtstad; daar begon de Zone, een plek die gekoloniseerd werd door armelui, sjacheraars, hoeren en misdadigers en waar de guinguettes welig tierden. Het verrassende verhaal van de illegale nederzettingen van toen doet denken aan de Hel van Calais, de geïmproviseerde vluchtelingenkampen van vandaag. Het is maar een van de sterke passages in ‘Het andere Parijs’ van Luc Sante. De titel van het boek zegt het al: het Parijs dat Luc Sante beschrijft, is niet dat van de Eiffeltoren en andere grootse monumenten, de chique hotels en restaurants, de brede boulevards. Santes Parijs is de volksstad, een zo goed als spoorloos verdwenen plek van vijftig, honderd, tweehonderd jaar geleden. De Amerikaanse essayist met Belgische roots zoekt de zelfkant op, net zoals hij in 1991 in ‘Low life’ met New York deed, de onderbuik, de buurten waar misère en bohème samenhokken, de rafelranden die door de officiële geschiedschrijving vaak netjes bijgeknipt worden. Als een flaneur, een aandachtig

wandelaar in een labyrint van ruimte en tijd, brengt Sante verdwenen wijken en onbeduidende mensen tot leven. Het hoofdbestanddeel van de stad is opgehoopte tijd. De auteur beschrijft in detail het Parijs van voor de ingrepen van de zelfverklaarde baron Haussmann (bijnaam Attila), die in de tweede helft van de negentiende eeuw hele buurten van de kaart liet vegen om zijn rechtlijnige urbanisatieplan uit te voeren. Zo verdwenen quartiers die over de eeuwen organisch waren gegroeid. Sante steekt niet weg dat hij die transformatie, die eigenlijk pas in de vorige eeuw werd afgemaakt onder de presidenten De Gaulle en Pompidou en de cultuurminister Malraux, betreurt. Haussmann heeft 'de veelvormigheid' van de stad proberen uit te wissen door ze brutaal her in te richten en 'op te kuisen'; honderd jaar later, in de jaren 60 en 70 van de vorige eeuw, werd van Parijs een 'krachtstad' gemaakt - powerdressing, dus, denk aan *La Défense*, de nieuwe *Halles,* het *Centre Pompidou*, de sanering van *Le Marais*. Het andere Parijs werd in HLM's, *Habitations à Loyer Modéré*, en shoppingcentra gestopt. Dat is het uitgangspunt van zijn boek, maar Sante doet niet aan droge analyse vol chronologie en statistiek; zijn werk is een verzameling hoogstpersoonlijke notities, van de geschiedenis van de voddenrapers tot de carrière van Edith Piaf. Het andere Parijs is non-fictie die het te pas en te onpas gebruikte epitheton 'literair' verdient, niet alleen vanwege de stijl, maar ook om het referentiekader. Hij citeert uitgebreid uit literatuur, verwijst naar beeldende kunst, populaire muziek, fotografie en film. Zola, Balzac en Hugo passeren de revue, maar nog vaker vergeten auteurs als Eugène Dabit en Francis Carco, flaneurs par excellence, en van marxistisch theoreticus Guy Debord die de stad fantastisch 'herverbeeldde'. ‘Het andere Parijs’, dat eigenlijk op een bundel essays lijkt, is bijzonder aangename lectuur. Het boek meandert, laat zich door associaties leiden, maar met zijn literaire zwier en zijn empathie voor het 'gewone volk' houdt Sante zijn lezer vast. De schrijver is een allesproever en een veelweter, die erin slaagt zijn eruditie niet al te opzichtig te etaleren. En ja, er hangt een vleugje 'vroeger was alles beter' over ‘Het andere Parijs’, maar Sante vervalt nooit in valse nostalgie. De toekomst van Parijs of van om het even welke stad, besluit hij, zal altijd 'angst, vuil, laksheid, aftakeling en ongelukken' omvatten. De geschiedenis van Parijs leert ons dat schoonheid een nevenproduct van gevaar is, dat vrijheid in het gunstigste geval het gevolg is van verwaarlozing, dat wijsheid vervlochten is met verval. (…) Luc Sante. Het andere Parijs : stad van het volk. Speelduur: 13 uur. Boeknummer: 25606.

Deel 3: ‘De Franse intifada: de lange oorlog tussen Frankrijk en zijn Arabieren’ van Andrew Hussey

Frankrijk ligt overhoop met zijn Noord-Afrikaanse migranten en dat heeft alles met de Franse koloniale geschiedenis te maken. In de voormalige kolonies, maar ook in de Franse banlieue tieren de haat tegen het Westen, het antisemitisme en de identiteitsproblemen welig. De Britse historicus Andrew Hussey begeeft zich in zijn boek ‘De Franse intifada’ onverschrokken op het terrein. Na een grondige analyse van de problemen op het thuisfront zet hij koers naar Algerije, Tunesië en Marokko, waar hij zich verdiept in de wisselwerking tussen kolonisator en gekoloniseerde en zich in alle partijen probeert in te leven. Vooral de veelbewogen geschiedenis van Algerije heeft zijn aandacht, inclusief de bloedige Onafhankelijkheidsoorlog. De gruwelen die toen aan beide zijden werden gepleegd, hebben bij onderdrukkers en onderdrukten onuitwisbare trauma's nagelaten. Is er in Frankrijk werkelijk een burgeroorlog of een intifada aan de gang? Je hoeft het niet met de analyse van Andrew Hussey eens te zijn om je te laten meevoeren langs de frontlinies van het strijdtoneel. Zijn uitgebreide geschiedenis van het Franse kolonialisme biedt voldoende stof

tot nadenken. (…) Andrew Hussey. De Franse intifada : de lange oorlog tussen Frankrijk en zijn Arabieren. Speelduur: 20 uur. Boeknummer: 25524.

Deel 4: ‘De schuilplaats’ van Christophe Boltanski

Kun je nog een originele vorm vinden om over jeugdherinneringen te schrijven? Jazeker. Dat bewijst de Franse auteur Christophe Boltanski in zijn briljante boek ‘De schuilplaats’, waarin hij zijn vreemde familiegeschiedenis reconstrueert aan de hand van de kamers van een Parijse burgerwoning. Met families kan het werkelijk alle kanten uit. De ene verbrokkelt en verbrijzelt terwijl je erbij staat, de andere vormt een hechte clan tot de dood hen scheidt. Soms zijn het bovendien ongeziene samenscholingen van talent en excentriciteit. Neem nu de Boltanski's, 'les Bolt', zoals ze zichzelf noemen. Christian Boltanski kent u misschien als beeldend kunstenaar, een 'sporenzoeker' die steeds weer in zijn kindertijd en het verleden duikt om daar beklemmende video's en installaties uit te puren. Zijn broer Jean-Elie Boltanski is dan weer een vermaard Frans linguïst en diens broer Luc een vooraanstaand Frans socioloog en dichter. Zo komen we uit bij Lucs zoon Christophe Boltanski. Hij versloeg voor *Libération* de Golfoorlog en repte zich ooit van slagveld naar brandhaard. Sinds enige tijd is hij *'grand reporter'* bij het weekblad *Le Nouvel Observateur*. In 2015 schudde Christophe Boltanski literair Frankrijk wakker met zijn debuut ‘La cache’, ‘De schuilplaats’, waarvoor hij op slag de *Prix Femina* ontving. Daarin reconstrueerde hij op hoogst originele wijze de kleurrijke geschiedenis van zijn eigengereide familie met Joods-Russische roots. Als een entomoloog die zijn insectenverzameling onder de microscoop legt en vervolgens opprikt, zo bestudeerde de alziende Boltanski zijn huisgenoten. Op zijn dertiende koos hij er zelf voor om bij zijn geliefde grootouders in te trekken. Ook zij genoten de nodige faam. Grootvader Etienne was een gevierd arts, afkomstig uit Odessa. Zijn al vroeg door polio getroffen echtgenote Marie-Elise (Myriam voor de vrienden) schreef aan de lopende band katholiek geïnspireerde romans onder het pseudoniem Annie Lauran, hoewel ze communistische sympathieën had. Het bonte gezelschap bewoonde een hôtel particulier in de statige Rue de Grenelle in de faubourg Saint-Germain en verschanste zich grotendeels voor de buitenwereld, volgens het heilige principe *'pour vivre heureux, vivons cachés'*. Aan de hand van de plattegrond van het rondom een cour gebouwde huis ontrafelt Boltanski de grillige familiegeheimen. 'Hoe hoger of dieper in het gebouw, hoe dichter bij het intieme', zo ontdekt hij. Hij schetst vlijmscherpe én gevoelige tableaus van zijn extravagante gezinsleden. Het waren bohémiens: 'Ze woonden in een paleis en leefden als clochards. Luxe grensde aan behoeftigheid.' Eten was bijzaak, al werd er soms gepicknickt met door patiënten geoffreerde champagneflessen. Ondanks hun ijdelheid wasten ze zich niet: een vleugje maskerende parfum volstond. 'In een schone wereld moet je juist vuil zijn. De bacteriën beschermen ons.' Angsten kwelden hen dag in, dag uit. Ze leefden provisorisch, alsof alles op stel en sprong kon veranderen. Het boek opent met een betekenisvolle scène die je meteen inpalmt. Zijn grootouders weigerden zich te voet op de Parijse straten te vertonen, de mankende Myriam omdat ze uit trots niet met krukken gezien wilde worden. Om zich door de stad, naar het ziekenhuis of school te begeven, werd de hele familie in een piepkleine Fiat 500 gepropt, 'een vissenkom, een mini-onderzeëer'. Passagier Christian voelt zich 'als een marsmannetje dat naar een onbekende planeet geschoten werd'. Altijd weer cultiveerden ze die drang naar afgeslotenheid, trokken ze zich terug in hun cocon. Boltanski wijdt indringende pagina's aan Myriam, die 'kinderen verzamelde zoals anderen postzegels' en trekkebenend door het huis laveerde, 'tussen de obstakels door, volgens een onveranderlijke choreografie'. En over zijn zeer consciëntieuze grootvader-arts: 'Hij was net zo bang de kwaal te missen als hem te vinden. Hij hield niet van zijn beroep.' Etienne was zijn hele leven getraumatiseerd door de twee wereldoorlogen en barstte later bij het minste in tranen uit. Toch stond de levensangst van de Boltanski's hun scheppingsdrang niet in de weg. Op een prachtige, delicate manier cirkelt Boltanski rondom het gedragsbepalende familiegeheim. Het had alles te maken met de Joodse roots van grand-père. Tussen 1942 en 1944 verschanste Etienne zich in een piepkleine ruimte van 1,2 meter hoog en 1 meter breed, om aan deportatie door de nazi's te

ontkomen: ziedaar de schuilplaats, *la cache*. Etienne fungeerde als clandestien binnen het eigen gezin. De grootvader-arts dreef zijn verdwijntruc tot het uiterste. Hij liet de autoriteiten geloven dat hij was verhuisd en gescheiden van zijn vrouw, adresseerde fictieve brieven aan zichzelf en werd diep katholiek. Pas later zou hij Myriam opnieuw huwen. De schuilplaats bleef na WO II een obsessie, uitmondend in het verlangen van de Boltanski's naar heimelijkheid en het schuwen van de openbaarheid. Boltanski vergelijkt zijn zoektocht ergens met een Cluedo-spel. Maar bijna vanzelf moet je denken aan Georges Perec. Hij maakte in zijn roman 'Het leven, een gebruiksaanwijzing' uit 1978 een dwarsdoorsnede van een appartementsgebouw, om via het principe van de paardensprong de verhalen achter de muren met elkaar te verbinden. Boltanski's boek heeft een minder ingenieuze structuur, maar is geschreven met Proustiaanse precisie, vol zintuiglijke herinneringen en wonderlijke anekdotes. Geamuseerd slaat hij zijn familieleden gade en laat ze volkomen in hun waarde. Boltanski schrijft elegant, beeldend en zwierig, steeds met een humoristische toets en een milde warmte, een stijl die door de vertaalster overigens uitstekend is gecapteerd. Af en toe speelt de Franse praatzucht hem parten of stapelt hij de fragmenten op als een blokkendoos. Spoedig neemt hij je weer op sleeptouw door de familiale vesting en zijn diverse tijdperken, van het interbellum tot nu, alsof hij lagen behangpapier afpelt. Boltanski is een meesterlijk betrapper van de neuroses en peripetieën van zijn geniale familie. En je moet toegeven: excentriciteit is een weldaad voor de literatuur. (…) Christophe Boltanski. De schuilplaats. Speelduur: 8 uur. Boeknummer: 25625.

Deel 5: 'Ma vie en rose: een jaar in Frankrijk' van Annemie Struyf

In 2016 trok de bekende tv-maakster en auteur Annemie Struyf naar Frankrijk. Niet om te stoppen met werken - ze zou er twee tv-reeksen draaien en gaan schrijven - maar wél om op een andere manier te gaan werken. Geen meetings meer, geen werkplek in het drukke Brussel, gewoon zo klein en flexibel mogelijk werken. In Frankrijk zelf de verhalen sprokkelen van mensen die hun droom hebben waargemaakt. En verder wilde ze meer groen en stilte, meer zuurstof en ruimte, meer tijd voor zichzelf en haar geliefden, meer tijd om te lezen, te schrijven, te ontmoeten te luisteren en te beleven. Ten minste, dat was het plan. Maar uiteindelijk liep alles toch anders dan verwacht. 'Ma vie en rose: een jaar in Frankrijk' is het hoogstpersoonlijke relaas van Annemie Struyf. Het bevat impressies van haar tijd in Frankrijk. Gedachten en verhalen, maar ook ontmoetingen met mensen die haar leven in Frankrijk niet alleen smaak en kleur hebben gegeven, maar bovenal inzicht, troost, plezier, kracht en beschutting. (…) Annemie Struyf. Ma vie en rose: een jaar in Frankrijk. Speelduur: 8 uur. Boeknummer: 25689.

Vertel me een verhaal: 'Dingen die we verloren in het vuur' van Mariana Enriquez

De bundel '*Dingen die we verloren in het vuur'* van de jonge Argentijnse auteur Mariana Enriquez bevat zonder uitzondering indringende, raadselachtige en horrorachtige verhalen. Overduidelijk Latijns-Amerikaans (en dat is een compliment). De verhalen spelen zich af in een wereld waaruit de beschaving zich heeft teruggetrokken, in de sloppenwijken van Buenos Aires, en soms de pampa's. Leven betekent hier overleven. Meer niet. Neem het coming-of-ageverhaal '*De jaren onder invloed'*. Jaar na jaar doet de vrouwelijke verteller verslag van haar leven. Met haar clubje vriendinnen besluit ze om zo min mogelijk te eten. 'We wilden licht en bleek als pasgestorven meisjes worden. We wilden geen sporen achterlaten in de sneeuw, zeiden we, hoewel het in onze stad nooit sneeuwde.' Cocaïne, lsd en alcohol zijn voedingsmiddelen. Een ongewenste zwangerschap wordt afgebroken in een illegale kliniek waar, naar men zegt, de honden de foetussen opeten. Het eindigt met een moord. In *Einde van het schooljaar* snijdt het merkwaardige meisje Marcela plotseling met

snelle en precieze bewegingen haar gezichtshuid open met een scheermes. Daarna rukt ze zich de haren uit het hoofd. Een psychische stoornis, overduidelijk, waarbij ze, ondanks haar automutilatie, een zekere grandeur behoudt. En dat is knap van Enriquez. Als de verteller in een vlaagje van uitzonderlijke empathie het meisje thuis bezoekt, krijgt ze een boodschap mee die de lezer pijn doet. Het titelverhaal ‘Dingen die we verloren in het vuur’ sluit de bundel af en vormt het hoogtepunt. Er is een naamloos meisje in de metro dat zichzelf voorstelt aan de andere reizigers. Ze heeft één oog, en haar hele gezicht is een bruin, met spinnenwebben doortrokken masker. Niemand gelooft dat zij en de vrouwen die haar navolgden zichzelf in brand staken. Maar dat is wel degelijk het geval. Zo ontwikkelt zich een persoonlijk drama tot een maatschappelijke aanklacht tegen mannen (aan verbrande vrouwen valt immers geen schoonheid te misbruiken) en tegen een eeuwenlange heksenjacht. Wat ging verloren in het vuur? De menselijkheid. Huiveringwekkend. U kunt nu luisteren naar het verhaal ‘Dingen die we verloren in het vuur’. (…) Dit was ‘Por una Cabeza’ van Carlos Gardel. Mariana Enriquez. Dingen die we verloren in het vuur. Speelduur: 7 uur. Boeknummer: 25290.

Het hoorspel: ‘De Beethovencassettes’ van David McRobbie

In een psychiatrische instelling vond men een cassette, daar achtergelaten door een man, die in deze kliniek verpleegd is geweest en zelfmoord heeft gepleegd. De man was er vroeger van beschuldigd brand te hebben gesticht op een olietanker. Maar zijn schuld werd nooit bewezen. Deze verdachtmaking had de man nooit verteerd: zij had hem zelfs psychisch totaal ontwricht. De vreemde geschiedenis van deze man stond geregistreerd op een cassette, waarop tevoren het vierde pianoconcert van Beethoven was opgenomen.